

Monika Kropelj, *Karel Štrekelj: Iz vrelcev besedne ustvarjalnosti*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2001. 213 str., ilustr., Summary.

Že v prvem pregledu narodopisnih prizadevanj na Slovenskem (F. Kotnik v *Narodopisju Slovencev I.*) je bil Štrekelj skupaj z Murkom postavljen za začetnika znanstvenega narodopisja, na sloviti prelom z »romantično strujo«. Kotniku so zadoščali kamni znanosti, utrjeni za veliki načrt priprave in izdaje *Slovenskih narodnih pesmi*. Pred in za njim so o Štreklju in njegovih delih pisali filologi in etnologi, avtorici letos izišlega dela pa gre priznanje za zaokrožitev spoznanj o njegovem življenju in delu. Ta so plod dolgotrajnejšega študija: Monika Kropelj je namreč že l. 1988 študijo o Štreklju in njegovi narodopisni zapuščini pripravila kot magistrsko delo, l. 1993 pa je doktorirala z disertacijo *Ljudska kultura v slovenskih ljudskih pravljičah in povedkah*, na primerih iz Štrekljeve zapuščine (1992; v knjižni obliki *Pravljičica in stvarnost: Odsev stvarnosti v slovenskih ljudskih pravljičah in povedkah ob primerih iz Štrekljeve zapuščine*, 1995). Ob tem je v znanstvenih zbornikih posebej predstavila Štrekljeve sodelavce (*Traditiones* 17, 1988), njegovo etnološko usmeritev (*Traditiones* 19, 1990), prerez skoz njegovo življenje in delo (*Traditiones* 24, 1995) in njegova predavanja o slovanskih starožitnostih in slovanski etnografiji (v zborniku *Razvoj slovenske etnologije od Štreklja in Murka do sodobnih etnoloških etnoloških prizadevanj*, 1995). Navedeni prispevki so pomembno razširili podobo o Štreklju predvsem s širšega etnološkega vidika.

V pričujočem delu je povezala in spopolnila dozdajšnja spoznanja in z njim utrdila širino Štrekljevega znanstvenega obzorja: »S to knjigo želim osvetliti njegova prizadevanja in prispevek na področju jezikoslovja, predvsem pa etnologije, ker je prav on uveljavil veliko strokovnih vidikov in prijemov etnološkega raziskovalnega dela, ki so še danes aktualni, kot so npr. etnološke vprašalnice, do usmerjanja raziskav tudi na nosilca ljudskega izročila, tj. na človeka kot družbeno bitje« (str. 5).

Kropeljeva se je v aktualni maniri sodobne etnografije, ki ne velja le za terensko raziskovanje, temveč tudi za interpretacijo drugih prvovrstnih virov (tistih pač, ki so za relevantni za raziskavo), in vsaj enega od tokov sodobnih prijemov disciplinarne zgodovine – tistega, ki spretno vozi med biografskimi, konceptualnimi in empiričnimi dejstvi – odločila, da Štrekljevo osebnost in delo predstavi »predvsem z njegovo lastno besedo in z besedami njegovih sodobnikov« (prav tam).

Na ta način je spisano osrednje poglavje – 'Karel Štrekelj – življenje in delo' (str. 10–90), ki govori o šolanju v Gorici in na dunajski Modroslovni fakulteti (tam je poslušal predavanja iz klasične filologije, primerjalnega jezikoslovja in Miklošičeva iz slovanske filologije), o prvih prevajalskih prispevkih, prijateljevanju z Levcem in sodelovanju pri Ljubljanskem zvonu, o pripravi disertacije o kraškem narečju. Štrekljevi prvi koraki v znanost in strokovno publicistiko govorijo o enakovrednem zanimanju za celotno filološko področje, saj se je intenzivno ukvarjal tako z jezikoslovnimi in dialektološkimi vprašanji kakor tudi s slovanskimi književnostmi (češko, rusko, poljsko, srbsko). V letu 1884, ko je doktoriral, je že načrtoval izdajo *Slovenskih narodnih pesmi* z objavo Vrazove zapuščine. Iz pisem Levcu je tudi že razviden njegov nazor o zapisovanju ljudskega izročila (npr. razloček med Trdino in Valjavcem). V naslednjem letu je sprejel mesto mladega učitelja pri grofinji Mansfeldovi in se odločil pripraviti za privatno docenturo za slovansko filologijo. Za preskusno habilitacijsko predavanje (1886) je prijavil tri teme, od katerih sta bili dve zelo blizu etnologiji (Über die Verbreitung und ethnologische Stellung der Slaven in Venetianischen/O razširjenosti in etnološkem položaju Slovanov v Benečiji in Über die Aufgabe und Gliederung der Slavischen Philologie/O nalogah in razčlenitvi

slovanske filologije), nastopil pa je z razpravo O velikoruskih bilinah/Über di grossrussische Byllinenpoesie. V jeseni istega leta je *Slovan* zabeležil, da je začel predavati na dunajski univerzi kurza 'O slovanskih starožitnostih' in 'epski poeziji Velikih Rusov'. Prav tega leta »se je lotil tudi svojega življenjskega dela – kot se je sam izrazil v avtobiografiji – *začnem zbirati narodno blago iz vseh krajev slovanskih dežel*. Pri tem Štrekelj ni imel v mislih le pesmi, čeprav se je od vsega začetka prav zaradi Vrazove ostaline nameril izdati najprej narodne pesmi« (str. 31). V pismu Levcu je napovedal objavo prošnje za narodno blago, Levec je bil navdušen nad zamisljo, a previden glede možnosti izdaje vseh doslej zbranih in zapisanih, natisnjenih ali nenatisnjenih pesmi pri Matici. Ob tem se je Štrekelj poglobljal v teme slovanske filologije, ki so bile zelo blizu etnologiji: »Značilno za slovanske filologe – in tudi za Štreklja, ki se z znanstvenimi historično-filološkimi metodami lotevajo etnološke tematike, je izredna širina, ki se ne omejuje na ozko slovensko območje, ampak raziskuje vsaj ves slovanski svet, kolikor ne posega tudi na širše indoevropsko območje. Iz prvotne panslavistične teorije se je namreč začela razvijati indoevropska miselnost, kar je v komparativnem smislu pomenilo velik korak naprej« (str. 33).

V 'Prošnji za narodno blago', objavljeni v *Ljubljanskem zvonu*, *Slovanu* in *Slovenskem narodu*, je predstavil kritični izdajateljski projekt in definiral »narodno blago«: *»To čemur pravijo tudi ustno ali tradicijsno sloustvo, ki obsega vse, kar pomaga spoznavati in preiskovati 'dušeslovje' kakega naroda ... V novejšem času se rabi za narodno blago in učenje o njem pogosto angleška beseda folklore, nauk ali vesti o narodu. Folklorista ne zanima samo narodna pesem, pravljičica, pripovedka, uganka, vraža, narodni pregovor, rek in zagovor – on pazi tudi na šege in običaje, na narodno pravo, narodne igre, narodno medicino in vremenska pravila kmetova; tudi kletvin in narodnih anekdot ne zameta.«* (Str. 34)

Ob tem ni odveč ponovno opozoriti na Štrekljevo ločevanje 'realne' (slovstveno izročilo) in 'formalne' strani narodnega blaga (šege in navade, ljudsko zdravilstvo, igre, pravo – *»ta stran je težavnejša in potrebuje več časa za opis, kakor prva«*), ki ponazarja hkrati njegovo zavedanje, da je neogibno spoznavati duhovno izročilo v širšem družbenem kontekstu, na drugi pa tudi težave, ki jih filologu prinaša dokumentiranje 'formalne' strani, ki je prav ob Štrekljevem in Murkovem delu klicalo k etnološki raziskovalni praksi. Štrekelj se je, razumljivo, lahko kritičneje posvetil 'realni' strani, zanj postavil znanstvena merila zapisovanja vseh variant (s podatki o kraju, pripovedovalcu ali pevcu, zapisovalcu itn.) z naslednjo utemeljitvijo: *»Vestni zapisi pa nam lahko pomorejo, sestaviti zgodovino tega in onega proizvoda, morejo nam pokazati pot, po kateri je prišel v kraj, kjer ga je zajela zapisovalčeva roka; morda nam tudi povedo, odkod je in kedaj je začel svoje potovanje po naši domovini, v našem narodu.«* (str. 37).

V nadaljevanju avtorica predstavi Štrekljeva predavanja o slovanskih starožitnostih ('Slavische Altertümer') in slovanski etnografiji ('Slavische Ethnographie') na dunajski slavistični stolici (kopiji rokopisov hrani ISN ZRC SAZU), ki govorijo o njegovi široki razgledanosti, navsezadnje tudi o zastopanosti etnoloških problemov v univerznem študiju, čeprav v nemščini in v tujini.

Namen prvih je bil predstaviti »prvotno domovino oz. stara bivališča Slovanov ter njihovo kulturo v najstarejših obdobjih«, vodili pa sta ga primerjava in kritično ovrednotenje virov oz. poročil kot temelja primerjalnega jezikoslovja, s katerega metodo »se je namenil proučiti rezultate zgodovinskih raziskav oz. oceniti zanesljivost podatkov.« Ob tem je razložil starožitnosti na jezikovne, državne, verske (mitologija), družbene in zgodovinske (str. 40). Po takrat aktualnem raziskovalnem prepričanju je prek jezikoslovnih primerjav

med sanskrtom in indoevropskimi jeziki Slovane postavil med Indoevropejce, govoril o njihovi naselitvi v Evropi in opozoril na napačno zamenjavo Venedov (Slovanov) z Veneti. Za predstavitev etnogeneze Slovanov se je Štrekelj oprl na antične (Plinij, Tacit, Strabo, Plutarh, Polibij idr.) in srednjeveške pisce (Pavel Diakon, Prokopij iz Cezareje). Zlasti izčrpno je povzel Prokopija, ki je izjemen vir za poznanje kulture Slovanov na Balkanu, saj je opisal njihov značaj, navade, bivališča, način bojevanja, politično in družbeno ureditev, pa tudi vero in mite. S slednjimi je povezal »uporabnost pravljič in pripovedi kot vira za rekonstrukcijo mitov in verovanj« in ugotovil, da pravljič niso izvorno domače, da torej ne omogočajo rekonstrukcije mitov, v katerih bi mogli prepoznati slovanske verske predstave (str. 42). Ta cikel Štrekljevih predavanj ima Kropcejeva za nedokončan, saj se je podrobneje posvetil le Hrvatom in Srbom, ne pa vsem slovanskim ljudstvom, kakor se je bil namenil.

Da torzo predavanj o slovanski etnografiji sodi v čas intenzivne priprave za izdajo *Snp*, avtorica komentira kot Štrekljevo željo, »postaviti temelje stroki, na katere področje je posegel kot filolog. Zavedal se je, da veda, ki se je razvila pod okriljem filologije, pri nas ni niti znanstveno opredeljena, kaj šele podprta z osnovnimi raziskavami ali študijami, ki bi bile potrebne za resnejše delo na tem področju« (str. 42). Danes nam dokumentira dejstvo, da se je etnologija na Slovenskem – tako kakor pri Murku – v njenih znanstvenih zasnutkih zares v veliki meri porajala prav v še enoviti filologiji. Tu so razloženi razločki med takrat poznanimi vedami – etnografijo, etnologijo, Völkerkunde, antropologijo, nato vprašanja o človeku kot naravnem in kulturnem bitju, o nastanku kulture, o kulturi, jeziku in religiji Indoevropejcev, o slovanskih jezikih skozi arheološko oz. antropološko evidenco. Videti je, da je podobno kakor nekateri njegovi sodobniki »združeval v svojih raziskavah filologijo, etnologijo oz. antropologijo in historične vede, predvsem arheologijo. Štrekelj je bil prepričan, da je za poznavanje etnološke podobe nekega naroda treba najprej temeljito poznati zgodovinski razvoj naroda od najstarejših obdobij dalje. To problematiko pa je mogoče spoznati z etnološkimi metodami in študijami najstarejših pisnih virov in materialnih spomenikov ... Povezava antropologije, etnologije in prazgodovine je bila v splošnem značilna za drugo polovico 19. stoletja, še posebej v okviru nemškega jezikovnega področja, kjer je delovalo med drugim berlinsko društvo za antropologijo, etnologijo in prazgodovino.« (Str. 46) Avtorica omenja tudi vse ključne Štrekljeve reference, tj. vodilna imena takratne, rečemo lahko, evropske znanosti. V teoretičnem pogledu Kropcejeva ugotavlja, da Štrekelj ni prisegal na tedanjo teorijo kulturnih krogov, čeprav mu difuzionizem ni bil tuj (migracije pripovednih tipov in motivov), in da ga je najustrezneje razumeti kot historičnega etnologa.

Med letoma 1888 in 1891 je Štrekelj mdr. prevajal deželni zakonik za vojvodino Kranjsko in bil njegov urednik, prejemal zbirke, ki so mu jih poslali na 'Prošnjo'. Priobčitev legende o sv. Alešu in njenih različic pa je dober zgled za »metodo in merila za znanstveno in realistično obdelavo narodne pesmi« – ugotoviti razširjenost, zapisati brez popraviljanja in preknjiženja, torej v narečju. Vidi se tudi, da je ločeval narodne in ponarodele in spoznal pomen melodije. Posluš za živ 'jezik narodov' pa je ubesedil še v jezikoslovnih etimoloških prispevkih, odprtih mdr. tudi za tujke oz. sposojenke.

Vzporedno z vsem tem je urejal veliko zbirko; prvi snopič *Slovenskih narodnih pesmi* je izšel l. 1895. Odmevi iz tujine v prvih letih izhajanja zbirke potrjujejo sloves Štrekljeve znanstvene metode: zapisi besedil po živi govorici, objava vseh dosegljivih različic, opremljenost z množico opomb, tudi o pevcih. A ne le to, po mnenju Kropcejeve sta izjemnega pomena njegova delitev na umetne, narodne in ponarodele pesmi in izurjenost, na katero je opozoril že Matija Murko, da je »skoraj instinktivno ločil umetno pesem od

narodne» (str. 53), poleg tega, da je priznaval »obe razvojni poti pesmi: tako umetne pesmi, ki ponarodi, kot narodne, ki ji da umetno lice šele zapisovalec oz. pesnik«. Za pri ljudstvu prevzete pesmi je predvidel poseben razdelek »umetnih ponarodelih« pesmi (str. 53–4), ni pa sprejel Meierjeve recepcijske teorije o avtorstvu ljudskih/narodnih pesmi.

Odmevi na Štrekljevo zbirko doma niso bili tako naklonjeni (skratka, tujina ga je bolj cenila – tako je bil poleg številnih pohval uglednih znanstvenikov – nekatere so bile natisnjene na platnicah 7. snopiča, l. 1900 deležen tudi imenovanja za dopisnega člana Društva Češkoslovanskega narodopisnega muzeja, nato l. 1902 članstva 'Imperatorske akademije znanosti' v Sankt Peterburgu); tako nekatere bralce kakor člane Matičinega odbora so motile »spotakljive« pesmi in poslej je moral Štrekelj ponavljati, »da namreč zbirka ni za narod in mladino, ampak za znanost«, in napovedal poseben izbor *«iž nje izdajo na narod, v kateri ne bo nič pohujšljivega»* (str. 55).

Po smrti docenta graške univerze Vatroslava Oblaka l. 1896 je Štrekelj v Gradcu dobil izredno profesuro za slovanske jezike, »s posebnim ozirom na slovenski jezik in književnost«. Ob predavateljskem delu je bil polno zaposlen z delom za zbirko; dobival je namreč vse več gradiva od dijakov, učiteljev, duhovnikov in sploh ljudi s podeželja. V naslednjem akademskem letu je slovenski narodni pesmi namenil tudi eno uro predavanj tedensko. Ko je l. 1898 izšel 4. snopič *Snp* in je bila zaokrožena prva knjiga, ji je sestavil 'Začasni predgovor'. V njem je pojasnil »obseg svojega dela, naštel porabljene natisnjene in rokopisne vire in razložil načela, ki jih je upošteval pri urejanju ljudskih pesmi« (str. 58).

V Gradcu so nastajala tudi njegova predavanja 'Zgodovina slovenskega slovstva', ohranjena v štirih rokopisnih knjigah (kopija na ISN ZRC SAZU). Zanimiva so kot »prvi ohranjeni poskus slovenske literarne zgodovine«, a tudi z etnološkega vidika. V uvodnem poglavju je za etnologa pomembno, kako je Štrekelj videl 'predmetno' prekrivanje literarnozgodovinske vede in folkloristike: *«nenavadno [se je] razvilo preučevanje narodno-političnih elementov literature, zvezanih na eno stran s poezijo srednjega veka, na drugo stran pa z današnjo narodno tradicijo, za katero so pričeli rabiti angleško nazivalo folklore (znanje narodov ne o narodu) /.../ To je bil nov podvig zgodovinsko literarnega preučevanja v malo poznano stroko poetičnega stvarjenja, kakor tudi narodnega bistva in psihologije»* (str. 62). V ljudskem ustvarjanju so torej začetki prave literature, v njej odseva narodni značaj kot temeljna zgodovinska konstanta. Pri tem se je Štrekelj oprl na Hippolyta Taina in pozitivistično filozofijo in metodologijo: »Pozitivizem je poskušal prestaviti to kategorijo iz metafizične filozofske sfere v empirično, znanstvenemu raziskovanju dostopno območje, večidel tako, da je sestavljal opise narodnih značajev z opazovanjem posameznih značilnosti narodovega realnega, družbenega, kulturnega, duhovnega življenja in jih povezoval z empiričnimi ugotovitvami o značilnostih njegovega okolja. Razvoj in družbeni pomen te smeri pozitivizma je bil pomemben predvsem za male evropske narode brez samostojne države. Tu je literarna zgodovina, ki si je postavila v središče kategorijo narodnega ali nacionalnega značaja, odigrala pomembno vlogo pri utemeljevanju narodne zavesti.« (Str. 62)

Krojejeva tudi zelo pozorno sledi stikom, ki jih je imel Štrekelj s sodelavci *Snp*, ki so mu bodisi pošiljali gradivo ali ga opozarjali nanj, a tudi drugi njegovi dejavnosti: polemike ob izidu Levčevega pravopisa, pisanje o Prešernu idr. razprave, zamisel za pripravo navodil za zbiranje narodnega blaga po vzoru Radičeve 'Osnove', soudeležba pri ustanovitvi Zgodovinskega društva za slovensko Štajersko in *Časopisa za zgodovino in narodopisje*, uredništvo slovenskega dela zbirke Avstrijske narodne pesmi 1905–6 oz.

‘Slovenskih narodnih pesmi z napevi’. Za slednjo je po Pommerjevih navodilih za zbiranje in zapisovanje pripravil ‘Osnovna načela za publikacijo ‘Avstrijske narodne pesmi’, v katerih je pojasnil tako ‘predmet’ kakor metodična izhodišča, z delovnim odborom pa je sestavil podrobnejša navodila zbiralcem (‘Navodila in vprašanja za zbiranje in zapisovanje narodnih pesmi, narodne godbe, narodnih plesov in šeg, ki se nanašajo na to’ z 248 vprašanji) in ‘Poprašalno polo’ s 17 strnjenimi vprašanji. Priznanje za to urednikovanje je bila l. 1910 izvolitev za dopisnega člana Kraljevske akademije v Beogradu. Nasploh je bil njegov ugled velik, saj si je mdr. dopisoval z uglednimi dialektologi, leksikografi, pravopisci in narodopisci, po Jagiću je prevzel uredništvo znanstvenega časopisa *Archiv für slavische Philologie*.

Kakor je bilo razvidno že iz ‘Prošnje za narodno blago’, Štrekelj nikakor ni mislil le na pesemsko gradivo, temveč na celotno ‘narodno blago’. Kako široko je razumel predmet narodopisja (*folklore*, etnografije), priča pismo mariborskemu učitelju Majcnu, v katerem mu je posredoval nekakšno narodopisno sistematiko, ki obsega I. Topografski del in II. Demografski del z obsežnejšima podrazdelkoma – *unanji* in *notranji značaj naroda*.

Do prezgodnje smrti poleti 1912 se je Štreklju posrečilo izdati 14 snopičev *Snj*, zastala so številna načrtovana dela iz jezikoslovja (historična gramatika), a pravočasno je uredil svojo zupščino.

V naslednjem poglavju (Pomen Štreklevega dela in usoda njegovih nedokončanih in neobjavljenih študij, str. 91-97) Krojejeva povzame poglavitne črte Štreklevega znanstvenega interesa in opusa s področja dialektologije, etimologije in narodopisja. Z narodopisnega stališča je razen na napore okrog zbirke *Snj* avtorica prva eksplicitneje opozorila na širok etnološki nazor: ‘Prve znanstveno zasnovane smernice naše etnologije so bile izrazito zgodovinsko, jezikoslovno in antropološko začrtane in usmerjene v raziskovanje ras, kulture in jezika. Pri tem se mu je zdelo pomembno ugotoviti predvsem, v katerih telesnih in duševnih lastnostih se ljudstva ujemajo, v katerih razlikujejo, kajti le na ta način je mogoče podpreti svoja spoznanja o njihovih značilnostih in njihovi kulturi’ (str. 91). Danes lahko z etnološkega gledišča pripišemo le: škoda, da so predavanja iz slovanske etnografije ostala torzo, da so ti širši Štrekljevi nazori ostali dolga desetletja v senci slovite zbirke *Slovenske narodne pesmi*. In da mu seveda življenje ni bilo naklonjeno, da bi zmož ob njej uresničiti še druge izdaje slovstvenega izročila in, kakor je predvidel, predstavitev šeg in navad, zdravilstva, iger in prava. Skratka, folkore v celoti, kakor jo je v duhu časa razumel povsem sodobno, obravnavane kritično, kot razkrivanje narodove duševnosti. Seveda to velja tudi za druge filološke teme, zlasti etimološke razprave, tiste o ljudskem besedju, o tujkah v slovenščini in slovenskih elementih v tujih jezikih – to, kar bi že po Murkovem mnenju pokazalo, ‘kaj smo prinesli s seboj iz zakarpatske pradomovine, kaj smo sprejeli od sosedov kmalu po naselitvi in kaj v teku stoletij’ (M. Murko v nekrologu, obj. v goriški *Vedi* 1912).

Krojejeva v nadaljevanju opozarja na Štrekleve razprave, ki so po smrti obležale nedokončane (l. 1913 objavljena disertacija, narečno gradivo, korpus *Iz živega zaklada narodovega*, niz drugih jezikoslovnih razprav), na razkosano Štreklejevo izjemno dragoceno knjižnico. V ospredju njenega sklepa pa ostaja dejstvo, da kljub temu, da je vzgojil in navdihnil številne filologe in da so se skoraj vsi po vrsti vsaj prek interesa za ljudsko pesništvo dotaknili tudi etnologije, nihče med njimi te vede ‘ni zajel tako globalno kakor Štrekelj’ (str. 96). Še najzvesteje mu je od učencev sledil France Kotnik, drugače pa mu je bil najbližji le dve leti mlajši sodobnik Matija Murko, ki ga je nasledil kot predsednik slovenskega odbora pri Avstrijskih narodnih pesmih. Zbirko *Snj* je speljal z dvema snopičema do konca Joža Glonar, a brez upoštevanja Štreklejeve prvotne

zasnove (skrčil je npr. njegov znanstveni aparat, zlasti predvidenih sedem kazal, t.j. dokumentacije pesemskega konteksta). Tako je do danes ostala neobdelana množica nadopisnega gradiva, zbrana ob pesemskem gradivu. Tako pri Glonarju kakor poznejših sestavljalcih zbirk je, žal, prevladal literarni nagib.

Zato je toliko dragocenejši drugi del knjige Monike Krojepej – 'Narodopisno gradivo iz Štrekljeve zapuščine' (str. 107-152), kjer so natisnjeni katalog 342 zbiralcev, karta z označenim krajevnim izvirom ljudskih pripovedi iz Štrekljeve zapuščine, abecedno krajevno kazalo in abecedni seznam krajev z zapisovalci. Sledijo – za zglede iz zapuščine – priobčeno 'Gradivo' (str. 153-192), 'Bibliografija Karla Štreklja' (str. 193-8) in 'Izbrana literatura o Karlu Štreklju in njegovem delu' (str. 199-204). Navedeno je v pomoč vsakomur, ki se želi, z izhodiščem pri virih, podrobneje ukvarjati bodisi s Štrekljem ali segmenti njegovega znanstvenega dela.

K sklepnemu delu sodi tudi dobrodošel opomin na 'Odmevnost Štrekljevega opusa' (str. 98-100), ki se mu je letos pridružila še prvič podeljena Štrekljeva nagrada za življenjske ali izjemne dosežke pri zbiranju in ohranjanju slovenskega ljudskega besednega izročila.

Ob razpravah, s katerimi so doslej etnologi in folkloristi osvetljevali Štrekljevo znanstveno izročilo, je knjiga Monike Krojepej eno osrednjih del o zgodovini slovenske etnologije in seveda tudi o njenih sodobnih interesih, saj opozarja na niz vrzeli, ki so ostale ob delnih branjih in interpretacijah Štrekljevega opusa, zlasti pa ob spregledih njegove rokopisne zapuščine. Ni le 'koristno' branje, ki zainteresiranemu bralstvu na enem mestu zbere tudi vso temeljno literaturo in vire, temveč tudi 'obvezno' za vsakogar, ki želi biti seznanjen z znanstvenimi začetki in gibali poti etnologije in folkloristike na Slovenskem, navsezadnje tudi z nekaterimi še neizpolnjenimi nalogami.

Ingrid Slavec Gradišnik

Zmaga Kumer, *Je ohcet vesela... Ljudske svatbene pesmi na Slovenskem*.
Ljubljana: Kres, 2001. 167 str.

Zadnje objavljeno delo dr. Zmage Kumer, predstavitev ljudskih svatbenih pesmi na Slovenskem, *Je ohcet vesela*, je v letu 2001 strnilo še en pomemben del naše dediščine. Zapisi svatbenih pesmi, razkropljeni po raznih zbirkah ali pa shranjeni v arhivu Glasbenonarodopisnega inštituta, so, tako kot pred tem že nekatere druge vsebinsko sorodne pesmi, v izboru našli ustrezno predstavitev na enem mestu.

Avtorica je z glasbenonarodopisnega stališča skušala predstaviti raznovrstnost ženitovanjskih šeg, in sicer tako pokrajinsko raznovrstnost kakor pestrost dogajanja ob eni sami ohceti. Drobna pravila, vezana na posamične dele obredja, so se ločila deloma od pokrajine do pokrajine, deloma pa celo od vasi do vasi. Takšne razločke je tako kakor v šegah moč čutiti v pesmih. Kljub temu razločki ne bi bili razumljivi brez okvirnih orisov posamičnih šeg, razvrščenih po delih ženitovanjskega obredja.

V knjigi si sistematično sledijo pesmi od snubitve do jutranjice: snubitvi sledijo povabilo na svatbo, slovo od samskega stanu, slovo neveste pred odhodom k poroki, pesmi, pete med samo poroko ali neposredno po njej, pesmi z gostije na nevestinem domu in pesmi s svatbene gostije na ženinovem domu. Pri tem je moč začititi ne samo to, kako pomembno mesto je imela pesem v obredju, temveč tudi, kako je ljudem